

izjavljuje da je stekao uverenje o potrebi izjednačenja podatkih učiteljskega u pogledu doštata sa nevatim i založice se da se dosadnja nepravda u tom pogledu što pre odkloni.

Usvaja gledišče učiteljstva da se školski nadzornici postavljajo po salsanju Gl. Prosvetnog Saveta i u tom pogledu preduzeće nužne korake.

Odnosno učiteljstva u Hrvatskoj izjavljuje da je to problem državne politike u kojoj je usvojeno gledišče da ne treba ići u krajnosti i isključivosti i da odklanjanjem toga treba uticati na stalozavanje nezadovoljstva. On je sve slučajeve za koje se uverio da imaju partijskih primeča popravio, a i u buduće vodi računa o zahtevima Udruženja.

Stanje prosvete u Južnoj Srbiji zahteva naročitu pažnju i velike žrtve. On pojmia položaj tamošnjih učitelja koji, su lišeni svih uslova potrebnih za život kulturnog čoveka, i kao prvi korak za stvaranje povoljnijih prilika za njihov život i rad jeste podizanje modernih školskih zgrada u tamošnjim selima što država mora sama pomoći.

Pedagoška akademija ali fakulteta?

(Nekaj odgovora na članek tov. V. Modrinjaka.)

Na kongresu UJU se je v zvezi s problemom učiteljske izobrazbe razpravljalo tudi o vprašanju višje pedagoške šole in reorganizacije učiteljske.

Jasno je, da ta vprašanja v tem smislu, kakor so se nedavno razmotrivala v »Prosveti«, za nas ne obstojajo — za nas, to je za vse one, ki učiteljska kot splošna obrazovališča za učiteljski naraščaj odklanjajo in enako tudi višje ped. šole, kakor jih zamišlja ministrska naredba iz leta 1920. Po tej naredbi bi služile te šole trojnemu namenu: kot fabrike za pedagoške mandarine, za »profesorje« na učiteljskih in za »višje« učitelje na meščanskih šolah. Za nas ni sporno, da bi pomenila taka višja pedagoška šola v našem šolstvu korak nazaj in bi v protislovju z našim prizadevanjem ustvarjala nove kategorije učiteljstva. Zato moramo izjavo profesorskega zbora filozofske fakultete v Beogradu, ki se obrača proti tem višjim pedagoškim šolam, v nekem oziru celo pozdravljati. Seve je treba priznati, da je s širšega državnega vidika ves problem manj enostaven kot z ožje slovenskega, vendar razsoden človek ne more od nas zahtevati, da bi svoje zahteve v nazadnjaškem smislu prikrojili razmeram v drugih pokrajinah, ker to ne bi bilo v interesu celokupnega šolstva. Stvar zakonodaje je, da unese v zakon za prehodno dobo tudi prehodne določbe. Pota do cilja pa si ne pustimo zagraditi. V načelnih vprašanjih ne smemo popuščati in tov. Modrinjak, ki je brez dvoma pogumen mož, ne sme poguma tudi drugim odrekati. Niti z daleka mi ne prihaja na um, da bi delal komurkoli katerekoli koncesije iz drugih kot iz zgolj stvarnih razlogov. Vseeno sem tov. Modrinjaku hvaležen, da je odločno zagrabil problem pri onem koncu, kjer mu utegnemo priti najprej do živga.

Modrinjak odklanja pedagoško akademijo in hoče, da prevzame posebna pedagoška fakulteta obrazovanje vsega

Na pitanje o V. P. Školi, G. Ministar je izjavio da će se ta škola ukinuti. Tom prilikom G. Ministar je pročitao Izvršnom Odboru mišljenje univerzitetskog saveta o prijemu učitelja na Univerzitet koje je po učitelje negativno, a uporedo sa tim mišljenjem i odvojeno mišljenje univerzitetskog profesora g. Brane Petronijevića, koji traži otvaranje pedagoškog odelka na Univerzitetu i na suprot mišljenju univerzitetskog saveta traži: da se na taj odelak samo i jedino primaju učitelji, a nikako svršeni maturanti srednje škole. Izjavljuje da se s ovim mišljenjem slaže, da je i on za prijem učitelja na Univerzitet i da će učiniti sve da taka odredba uđe u zakon o Univerzitetu. Radi toga učiniće nov pokušaj da za ovo gledišče zadobije profesorski savet Univerziteta.

Povodna čvoga Izvršni Odbor je obavestio G. Ministra o odlukama učiteljskog kongresa u pogledu višeg učiteljskog obrazovanja koje predstavljaju mišljenje učiteljstva po ovom pitanju. Time je ovaj razgovor završen.

učiteljstva, da, on naravnost svari pred polovičarsko rešitvijo vprašanja.

Ako bi šlo za tezo — antitezo: samostojna akademija ali fakulteta, bi moral priznati, da je njegova skrb kolikor toliko utemeljena, a v našem slučaju gre le bolj za besedo kot za stvar. Ni take važnosti, ali nosi inštitucija, ki ima nalogo obrazovati učiteljstvo, ime akademija ali fakulteta, ampak odločilno je, ali je samostojna, ali del univerze.*

Zakaj se nisem zavzel naravnost za pedagoško fakulteto? Pedagoška fakulteta, ki bi zaslužila to ime, nikakor ni tako enostavna stvar, kakor si jo utegne ta in onj predstavljati. Kot samostojen del univerze bi morala imeti tudi svoj profesorski zbor, docenture za razna specialna področja obširne pedagoške vede. Razen za sistematično in historično pedagogiko bi morala biti preskrbljeno tudi za praktično pedagogiko in za tehnično-umetniške stroke. Za druge znanstvene stroke bi morala vseeno še skrbeti filozofska fakulteta, ker pedagoška ne more imeti svojega slavista, zgodovinarja, geografa, kemika itd. Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da je poklicna izobrazba učiteljev glede svoje vsebine in naloge kolikor toliko sporna zadeva in mi sami še nismo opredelili v tem pogledu svojega stališča. Upam, da bomo ineli pogum, da tudi nekaj svojega, izvirnega unesemo v ideal učiteljske izobrazbe, kakor so ga zasnovali drugod.

* Ako ne bi združevali z besedo »akademija«, »akademski« nek program, bi bilo bolje, da bi naše bodoče obrazovališče imenovali kratko »pedagoška šola«, vsaj dotlej, da je ne bi smeli z vsem pravom nazivati fakulteto. Izgubiti bi se morali vsem nazivom, ki kakor »višja« in »visoka« pomenijo neko razredovanje šol po rangi, česar res demokratični narodi, kakor Amerikanci in Angleži ne poznajo. (Primerjal: Dr. Turle, Načrt osnove »Visoke« škole za razvitek pedagogike in odgoj pedagoga.)

Udeležencem je bil na razpolago program in besedilo pesmi, za kar so se posebno zanimali vnaniji tovariši in tovarišice.

Mešani zbor »Glasbene Matice« je nastopil burno pozdravljen točno ob 8. uri. Koncert je vodil osebno kons. ravnatelj in koncertni vodja g. Matej Hubad. Zbor je izvajal bisere naše moderne literature in najlepše naše narodne pesmi. Zbor je žel za svoje izvajanje burno priznanje. Vkljub neznosni vročini je absolviral svoj dolg program precizno in brezhibno, ne da bi pevci in pevke v pavzi zapustili oder.

Po dr. Švabovi: »Zdrava Marija«, je deputacija sestojeca iz Slovenke, Srba in Hrvata poklonila ravnatelju g. Hubadu lorovov venec s trakovi, z napisom »Mojstru Hubadu — Kongres UJU«. Enako je prejel lorovov venec pevski zbor »Glasbene Matice«, solistinja ga. Počivalnik-Vohinčeva pa Šopek.

Pevski zbor »Glasbene Matice« je nagovoril pred poklonitvijo predsednik UJU tov. Milutin Stanković, nakar se mu je zahvalil predsednik pevskega zbora »Glasbene Matice« g. Skalar. Nepopisen je bil prizor, ko se je iz balkona vsulo morje cvetic na zbor in na južne bratske goste.

Iz vrst kongresnih udeležencev iz Srbije in Hrvatske smo čuli, da je bil kon-

cert krona umetniškega užitka ob kongresu.

Koncert in telovadbo moramo tudi mi označiti kot dvoje najvažnejših kulturnih prireditev ob kongresu, ki sta izpopolnjevali namen in delo kongresa samega.

Komers.

Po koncertu »Glasbene Matice« je priredil kongresni odbor Glavnemu Odboru UJU in zastopnikom pokrajinskih odborov UJU na verandi restavracije Zvezda komers, kateremu so prisostvovali tudi lokalni oficijelni zastopniki korporacij itd.

Pri komerzu je svirala muzika dravske divizije pod osebnim vodstvom kapetana g. dr. J. Čerina. Komers je izpadel sijajno in je bila režija izvedena v čast restavraterju g. Krapežu.

Oficijelni del nagovorov je otvoril predsednik UJU tov. Milutin Stanković, ki je nazdravil Nj. Vel. kralju Aleksandru, kot vodji velikih činov za osvoboditev in ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev in kot poroku, da se bo to ujedinjenje izvedlo do kraja. Muzika dravske divizije je zasvirala »Bože pravde« in hkrati je bil ves restavracijski vrt poln burnih prirsčnih ovacij na kralja.

Temu so sledile oficijelne zdravice, iz katerih vseh se je vlekla rdeča nit

Pedagoška fakulteta se potemtakem ne da čez noč ustvariti, kar priznavajo tudi najvnetejši njeni zagovorniki. Vidim torej za enkrat samo dve poti, ki vodita do cilja: ali kolikor toliko samostojen akademski inštitut, v nekaki personalni uniji z univerzo, ki bi se polagoma razvil v pedagoško fakulteto,* ali pa filozofska fakulteta, na kateri bi se ustanovil poseben pedagoški odelček. Za eno in za drugo imamo že zglede v Nemčiji.

Priznati moram, da se nisem mogel odločiti za propagiranje drugega načina rešitve našega problema.

Pomisleki proti filozofski fakulteti kot obrazovališču za ljudskošolsko učiteljstvo so načelnega in praktičnega značaja.

Nisem med onimi, ki bi hoteli pri učiteljskem obrazovanju uveljaviti izključno le praktične pedagoške vidike, ki bi znanstvenim strokam odmerjali le toliko prostora, kolikor to zahteva obvladnje snovi za prakso, ker končno je treba za spoznavanje in samostojno izbero kulturnih vrednot obrazovalnega in vzgojnega pomena vendar nekoliko temeljitejšega strokovnega znanja in vsaj v eni stroki bi kazalo, da bi segel vsak učitelj malo bolj v globino, da ne bi ostal povsod polovičar, a vendar si predstavljam naše bodoče obrazovališče nekoliko drugače kot je univerza — vsaj v luči kritike njenih poznavalcev. Njene dvojne naloge: gojiti vedo radi vede in pripravljati slušatelje za njih bodoči poklic pač ni lahko spraviti v sklad — zlasti ne na filozofski fakulteti. Ni dvoma, da je treba na bodočih naših obrazovališčih čim ožje zveze znanosti z življenjem. Naša naloga ne more biti, da gojimo znanost s samostojnim raziskavanjem, naša naloga je prak-

* Najrazboritejši nasprotnik pedagoških akademij in zagovornik pedagoške fakultete, prof. Kühnel sam priporoča to pot. Kutzner, na katerega se Modrinjak sklicuje, navaja v svoji brošuri kot enega najtehtnejših argumentov proti pedagoškim akademijam in za pedagoško fakulteto, da mora pedagoška veda imeti neke mesto za strogo znanstveno proučevanje in svoboden znanstven razmah, kar se mu zdi samo na univerzi mogoče in sicer samo v zvezi teorije s prakso. (Glej medicinsko fakulteto!) Tej potrebi pa lahko ustreže tudi filozofska fakulteta, ako ima svoj pedagoški odelček, semlnar in vadnico. (Glej Jeno!) Modrinjak nadalje opozarja na Reichsvolkschulkonferenz 1. 1920. v Berlinu, ki je brez dvoma doslej najučinkovitejša manifestacija za našo zahtevo po akademski izobrazbi. Vendar do glasovanja v plenumu ni prišlo, dasi so se razen enega, vsi govorniki izrekli za ta naš postulat. Pri glasovanju v odseku, kjer so daleko prevladovali visokošolski in srednješolski profesorji, se je izjavila ogromna večina proti samostojnim akademijam kot izključnim obrazovališčem za ljudskošolske učitelje, večino pa je našel predlog, naj bodo dopustne poleg drugih visokošolskih uredb tudi take akademije za izobrazbo vsega učiteljstva — tudi srednješolskega. Z 29 proti 26 glasom se je izrekel odsek proti pedagoškim fakultetam. Sprejet pa je bil predlog, da se naj pritegnejo filozofske fakultete poleg drugih inštitucij v te namene. Velika večina se je izrekla za to, da se v tesni zvezi z obstoječimi visokimi šolami ustanovijo posebni pedagoški inštituti za izobrazbo ljudskošolskega učiteljstva.

tično-vzgojna. Duh, ki bi naj vladal v bodoči učiteljski šoli, mora biti duh znanstvene delovne zajednice, kjer stopa predavanje, snov v ozadje, duh, ki usmerja vse mišljenje v pedagoško smer in trajno upliva na značaj bodočega vzgojitelja, ki podčrtava »kulturo človeka napram kulturi snovi.« Pogosto se povdarja, da tudi za profesorski naraščaj na srednjih šolah ne bi škodilo nekaj reforme v izobrazbi, proč od pretiranega intelektualizma k pedagoškemu mišljenju, nekaj reforme v praktično smer, a zdi se mi, da ni naša stvar, da bi drugim svoje nazore usiljevali in zahtevali, da bi se filozofska fakulteta preobrazila nam na ljubo v zgorajšnjem smislu. Računati moramo z zelo starimi tradicijami univerz, a tudi z dejanskimi točkami. Nismo v Ameriki, kjer se praktičnim potrebam brez pomislekov lahko in hitro ustreže. Nečemo pa tudi, da bi bili naši slušatelji na univerzi morda neljubi gostje. Želimo, da bi naši univerzitetni profesorji z veseljem sodelovali pri reševanju naše ga vprašanja in pri obrazovanju bodočega ljudskošolskega učiteljstva. Ne smemo končno omalovaževati, da nam je treba gotove svobode, da si svoje bodoče obrazovališče izgradimo po lastnem zamisleku. Tudi naša poklicna šola imej poleg ožje svoje naloge še drugo širšo, postani torišče resnega poučevanja vseh narodnih življenjskih in kulturno-vzgojnih vprašanj, prava kulturna akademija in narodni pedagogij. Nekaj mož Krekovega duha bi si želel na njej kot učitelje.

Teško si je predstavljati tako inštitucijo v okvirju filozofske fakultete, pač pa si jo lahko zamislimo kot kolikortoliko samostojen inštitut (akademijo), ki bi mu bila na razpolago vsa obrazovalna sredstva, s kojimi univerza razpolaga (knjižnice, zbirke, laboratoriji) in na katerem bi preko tesnega fakultetnega okvirja sodelovali vsi profesorji, ki bi jih veselili ta novi delokrog. Prepričan sem celo, da si univerza ne bo dala vzeti iz rok duhovnega vodstva take inštitucije s tako važnimi občenarodnimi vzgojnimi nalogami. V skromnem obsegu se da ta načrt takoj izvesti, dočim bi morali na pedagoško fakulteto še dolgo čakati. V bistvu zahtevam torej prav isto kot tov. Modrinjak, da se namreč naše obrazovanje vrši na univerzi, le da ne zahtevam nekaj, kar izgleda nekoliko utopično in kar bi utegnili zadeti na odpor pri onih, na kojih prostovoljno sotrudištvo računamo. Ako smo si torej glede stvari edini, se ne bo težko glede imena pobotati.

Važnejši od vsega je, da je to, kar hočemo, realno zamišljeno, v svoji osnovi zdravo, da je možen nadaljni razvoj, postopna izgraditev idealnega načrta, ki ga na mah seve ne moremo uresničiti. Ker pa vemo, da nam je pot do cilja tako dolgo zagajena, ko obstoja sedanja separacija učiteljskega študija, ko obstoja jo za splošno obrazovanje učiteljskega naraščaja posebne šole, velja naš prvi boj učiteljskem. Vemo, da bo ta boj še dolg in trdovraten. Če v tem boju uspeemo, dosežemo tudi vse drugo, drugače pa ostane vse govorenje in pisanje o akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva brezplodno.

toge in volje do osvoboditve še neodrešenih bratov.

Člani kongresnega odbora so medtem spremljali posamezne goste, med njimi zastopnika češkega in slovaškega učiteljstva g. Adolfa Obsta in M. Oriška na kolodvor, ker so odhajali v domovino.

IV. D.

Požegarju k 60 letnici.

V prijazni vasi Gederovci v Prekmurju — ob glavni cesti, ki spaja Murško Sobotu z avstrijsko Radgono, — tam živi in deluje znan naš tovariš, pedagoški filozof, g. Avguštin Požegar. Prijazen je ta kraj, prijazna je dvorazredna državna šola ob glavni cesti z lepo obdelanim vrtom tik bistrega potoka, prijazna pa je tudi mlada obitelj našega Požegarja, ki je obhajal dne 13. avgusta 1923 60 letnico svojega rojstva, h kateri mu vsi obilni tovariši, znanici in prijatelji, bodisi moškega ali ženskega spola, prav iskreno čestitamo. Tovariš Požegar je prišel v Prekmurje pred 3 leti in se počuti tukaj vsled gori navedenih »prijaznih« momentov kljub vsem neprilikom življenja v diogenjski skromnosti in zadovoljnosti povsem srečnega in takorekoč pomlajnega.

Deloval je poprej dolga leta v Žitečki vasi v mariborskem okraju, kjer je bil

istotako kakor tukaj ne le pri tovariših in tovarišicah, marveč tudi pri drugi inteligenci čislana in priljubljena osebnost. Koliko resnih, pa tudi s humorjem natripanih govorov je poteklo iz njegovih ust na raznih zborovanjih in tovariških sestankih! Mnoga leta je bil predsednik mariborskega učiteljskega društva ter zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. Z besedo in pisavo je znal vzpodbujati učiteljstvo k marljivemu delovanju, k edinstvu in narodnosti, — ker vse to je bilo pod Avstrijo nujno potrebno.

Iz Žitečke vasi je v produktivnih letih 1904—1911 zalagal naš »Popotnik z jednatimi pedagoško-filozofskimi spisi, kakor: »Prosveta«, »Preveč ne bo nikdar!«, »Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji«, »Laž in resnica«, »Otroci, odgojevatelji odrastlih«, »Zbor-duša«, »Telesni siločut in njegova higijena«, »Je-li kazen odgojno sredstvo?«, »Idealizem in realizem«, »Svobodna beseda o svobodni metodi« i. dr.

Ta leta so bila za istino najplodovitejša, vendar bi se motili, misleči, da se je naš Požegar v Žitečki vasi iztrošil. Nikakor! Prinesel je tudi v Prekmurje še dovolj duševnih zakladov, je še svež in dobro ohranjen po duhu in po telesu. Res je, kakor pravi čisto sam: »Lasje in brki kažejo na starost, srce in duh pa sta mlada!« Kakor pred leti, tako je Po-